

ВЗАЄМОДІЯ СУБ'ЄКТІВ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ У СВІТОВІЙ ПРАКТИЦІ

INTERACTION OF SUBJECTS TO COMBAT DOMESTIC VIOLENCE IN GLOBAL PRACTICE

Саббатовський В.Ю., ад'юнкт

Харківський національний університет внутрішніх справ

Стаття присвячена дослідженню досвіду розвинутих країн світу щодо взаємодії правоохоронних органів з іншими владними суб'єктами та громадськістю з питань протидії домашньому насильству. Актуальність теми зумовлена воєнним станом в Україні, оскільки через тяжкі соціально-побутові умови, що виникли внаслідок російської агресії, спостерігається збільшення випадків домашнього насильства по всій країні.

Протидія домашньому насильству як цілеспрямований вплив на його причини, умови та запобігання займає важливе місце в системі заходів зарубіжних країн у боротьбі зі злочинністю. У статті розглянуто досвід США як основа потенційних нововведень у систему протидії домашньому насильству, а також практика Швейцарії в контексті взаємодії правоохоронних органів і державних установ, що спрямовані на протидію домашньому насильству. Звертається увага на практику протидії домашньому насильству засобами «електронного» контролю кривдників та захисту потерпілих у Франції.

У статті наведено результати аналізу запровадження зарубіжного досвіду з протидії домашньому насильству в українській реальності, що особливо важливо в умовах змін соціального контексту через військовий конфлікт. Зокрема, досліджуються можливості використання певних заходів у США та Швейцарії, таких як обов'язкове повідомлення про випадки домашнього насильства, створення спеціалізованих підрозділів та ефективної системи допомоги постраждалим від домашнього насильства. Розглянуто потенціал адаптації цих механізмів в Україні, враховуючи національні особливості правової системи, структуру поліції та потреби громадськості в умовах кризи.

У статті підкреслюється важливість розвитку комплексного підходу, що включає як правове регулювання, так і тісну взаємодію між державними та громадськими установами для створення системи підтримки жертв домашнього насильства. Акцентується увага на розвитку ефективних механізмів координації між поліцією, судовими органами, соціальними службами та організаціями громадянського суспільства для запобігання і швидкого реагування на випадки насильства в сім'ї.

Методологія дослідження включає комплексний аналіз літератури, українських та зарубіжних нормативних актів, а також порівняльний аналіз.

Ключові слова: домашнє насильство, протидія домашньому насильству, Національна поліція України, зарубіжний досвід, соціальні служби, адміністративне право.

The article is devoted to researching the experience of developed countries of the world regarding the interaction of law enforcement agencies with other authorities and the public in matters of combating domestic violence. The topicality of the topic is due to the state of war in Ukraine, because due to the difficult social and domestic conditions that arose as a result of Russian aggression, there is an increase in cases of domestic violence throughout the country.

Combating domestic violence as a targeted influence on its causes and conditions occupies an important place in the system of measures of foreign countries. The article examines the experience of the USA as a basis for potential innovations in the system of combating domestic violence, as well as the practice of Switzerland in the context of the interaction of law enforcement agencies and state institutions aimed at combating domestic violence.

The article presents the results of the analysis of the implementation of foreign experience in combating domestic violence in Ukrainian realities, which is especially important in the conditions of changes in the social context due to the military conflict. In particular, the possibilities of using certain measures in the USA and Switzerland, such as mandatory reporting of cases of domestic violence, the creation of specialized units and an effective system of assistance to victims of domestic violence, are being explored. Attention is drawn to the practice of countering domestic violence by means of "electronic" control of offenders and protection of victims in France. The potential of adaptation of these mechanisms in Ukraine is considered, taking into account the national peculiarities of the legal system, the structure of the police and the needs of the public in crisis conditions.

The research methodology includes a comprehensive analysis of the literature, Ukrainian and foreign regulatory acts, as well as a comparative analysis.

Key words: domestic violence, combating domestic violence, National Police of Ukraine, foreign experience, social services, administrative law.

Постановка проблеми. Питання домашнього насильства набуває гостроти з кожним днем, і тенденція зростання зафіксованих випадків його вчинення лише зростає. Саме тому настав час звернутися до зарубіжного досвіду з метою адаптації та використання інноваційних для України засобів протидії домашньому насильству.

Без сумніву, сучасні зміни в українському суспільстві, а також в економічній і політичній сферах природно відображаються на формуванні нових взаємин між державою, її інституціями та громадянським суспільством. Постійна співпраця між владою та громадянами є ключовою умовою для забезпечення політичної стабільності й добробуту кожної країни, зокрема й України, оскільки вирішення проблем її розвитку неможливе без підтримки громадськості. Лише через об'єднання зусиль можна досягти максимально ефективних результатів роботи органів Національної поліції України.

Водночас успішна реалізація демократичних змін в Україні неможлива без належного правового регулювання та ефективного функціонування інституту громад-

ської участі в правоохоронній діяльності. Ці інструменти здатні суттєво і результативно впливати на рівень правопорушень і стан публічного порядку в країні. Рішучі дії, спрямовані на боротьбу зі злочинністю та профілактику правопорушень, не принесуть значних результатів, доки зусилля правоохоронних органів не матимуть підтримки з боку широких верств населення.

Слід зазначити, що протидія домашньому насильству як комплекс дій цілеспрямованого впливу на його причини й умови займає важливе місце в системі заходів із зміцнення законності й правопорядку зарубіжних країн. Тому вивчення досвіду протидії домашньому насильству у країнах світу з метою імплементації у систему протидії домашньому насильству в Україні є актуальним. Проте зрозуміло, що повсюдне копіювання та механічне перенесення цього досвіду до наших умов навряд чи можливе.

Мета статті – розглянути європейський досвід протидії домашньому насильству в контексті впровадження його найкращих практик в Україні.

Стан дослідження проблематики статті. Значний доробок у дослідженні проблематики домашнього насильства та його протидії здійснили такі вітчизняні науковці, як А. Блага, В. Брижик, А. Волощук, О. Горбова, Б. Головкін, О. Кочемировська, Л. Крижна, Ю. Лисюк, О. Мартиненко та ін. Проблемам функціонування підрозділів Національної поліції, механізмам їх взаємодії з органами державної влади та місцевого самоврядування, громадськістю присвячені наукові дослідження О. Безпалової, М. Бліхар, С. Васюк, С. Вітвіцького, О. Джафарової, О. Джузі, М. Коваліва, Я. Когута, Т. Коломоєць, А. Комзюка, О. Кройтора, О. Кузьменко, Я. Лакійчук, С. Медведька, О. Панової, В. Фелика, Ю. Хатнюка та ін. Питання використання міжнародного досвіду для розвитку національної нормативно-правової бази та практики протидії домашньому насильству досліджувалися такими українськими вченими, як О. Бандурка, А. Галай, В. Галай, Л. Головок, М. Качинська, К. Левченко, В. Муранова, С. Проневич та ін.

Проте, в умовах докорінних змін законодавства, практики його застосування, а також формування і реалізації науково-обґрунтованої політики в умовах загострення проблеми домашнього насильства через російську воєнну агресію потребує поглибленого вивчення світової практики розв'язання цієї проблеми.

Вклад основного матеріалу. У січні 2024 року було зафіксовано рекордну кількість кримінальних справ, пов'язаних із домашнім насильством, – 435 випадків, що майже вдвічі перевищує показники за аналогічний період минулого року. За інформацією Генеральної прокуратури України, понад 80% таких справ передаються до суду.

Рис. 1. Кількість справ щодо домашнього насильства [1]

Відповідно до результатів моніторингу кримінальних проваджень щодо домашнього насильства, їх кількість щорічно стабільно зростає, за винятком першого року повномасштабного вторгнення у 2022 році (рис. 1). Але вже в 2023 році в Україні було зареєстровано 2705 таких справ, що на 11% більше порівняно з 2021 роком, коли було зафіксовано 2432 справи [1].

Така гірка статистика в Україні зумовлена низкою факторів, головним з яких є війна в Україні. Однак постраждали та кривдники часто вказують на такі причини насильства в їхніх сім'ях, як стрес на роботі, пияцтво, вживання наркотиків, запальний характер, спроби «виховання» партнера чи образи.

Проте ці причини зазвичай є лише поверховими. Справжні мотиви насильства можуть бути прихованими, наприклад, патологічні ревності, модель поведінки, засвоєна з дитинства в батьківській родині, проблема із самооцінкою – як надмірно занижена, так і завищена, нереалізовані дитячі мрії, бажання самоствердитися через інших людей або потреба у визнанні. Додатковими факторами, що також провокують агресію, можуть стати наявність психічних розладів чи захворювань, релігійні або політичні конфлікти, хронічний алкоголізм або наркозалежність.

Хоча алкоголь, стрес і дратівливість щодо близької людини здаються очевидними тригерами жорстокості, насправді вони здебільшого вказують на глибші проблеми і можуть слугувати індикаторами, що сигналізують про потенційну небезпеку [2].

На думку О. Чорномаз [3], війна дійсно породжує вище зазначені мотиви в багатократному розмірі, що викликає на стресовому підґрунті збільшення випадків учинення домашнього насильства. Це стосується як цивільних осіб, так і військових, які травмовані війною та не здатні в повній мірі адекватно оцінювати власні дії. Саме тому проблема домашнього насильства на даний час набуває небувалої актуальності та потреби в дослідженні методів взаємодії органів Національної поліції з іншими владними суб'єктами та громадськістю, переймання досвіду інших країн з приводу даного питання задля активної та ефективно боротьби з таким невтішним явищем.

Відповідно до статті 126-1 Кримінального кодексу України [4], домашнє насильство, тобто свідоме і систематичне застосування фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя, колишнього подружжя або іншої особи, з якою кривдник перебуває або перебував у сімейних чи близьких стосунках, яке спричиняє фізичні або психологічні страждання, порушення здоров'я, втрату працездатності, емоційну залежність або погіршення якості життя потерпілої особи, – карається громадськими роботами від 150 до 240 годин або пробацийним наглядом до п'яти років, або обмеженням волі на такий самий строк, або позбавленням волі до двох років.

Центральним органом виконавчої влади з питань протидії домашньому насильству в Україні є Міністерство соціальної політики України. Справами, що пов'язані з учиненням домашнього насильства, в Україні займається спеціальний підрозділ Національної поліції України у сфері запобігання та протидії домашньому насильству [5].

Серед напрямів діяльності цих підрозділів виявлення випадків домашнього насильства та оперативне реагування на них є ключовими елементами захисту постраждалих осіб. Це включає прийом та розгляд заяв і повідомлень про випадки домашнього насильства, оперативне вживання заходів для припинення таких дій, а також надання допомоги потерпілим з урахуванням результатів оцінки рівня загрози. Важливим також є інформування постраждалих осіб про їхні права, доступні соціальні послуги та заходи підтримки, якими вони можуть скористатися.

Окрім цього, Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» [6] передбачає винесення термінових заборонних приписів щодо кривдників, а також здійснення нагляду за виконанням цих спеціальних заходів протягом періоду їх дії. У випадках, коли кривдник є власником зброї або боєприпасів, після вчинення домашнього насильства його дозвол на зберігання та використання зброї анулюється, а зброя та боєприпаси вилучаються відповідно до чинного законодавства.

Даний спеціальний підрозділ НПУ також тісно взаємодіє з численними громадськими організаціями, що надає змогу суспільству глибше усвідомлювати проблему виникнення домашнього насильства та засоби протидії цьому явищу.

Закон містить низку інструментів для боротьби з насильством у сім'ї, які відповідають європейським стандартам і Стамбульській Конвенції. Зокрема, Законом надаються повноваження для Національної поліції щодо винесення термінових заборонних приписів, ведення профілактичного обліку кривдників, здійснення профілактичних заходів і контролю за виконанням кривдниками спеціальних заходів [6].

У контексті російсько-українського збройного конфлікту доцільним є також застосування положень Додаткового Протоколу до Женевської конвенції [7], який прямо забороняє акти насильства над життям, здоров'ям людини, а також погрози вчинити такі дії. Цей протокол є одним із небагатьох міжнародних документів, що забороняє акти сексуального насильства як до жінок, так і чоловіків.

Головним обов'язком держави є створення національної правової бази, яка забезпечує ефективний захист прав

людини. Ратифікація Стамбульської Конвенції та її імплементація в українське законодавство підкреслюють прагнення України ефективно протидіяти насильству щодо жінок і домашньому насильству відповідно до міжнародних стандартів.

За досвідом США, аналіз системи боротьби із злочинністю, пов'язаною з домашнім насильством, варто почати з огляду служб швидкого реагування. У країні існують загальнонаціональні гарячі лінії для постраждалих від домашнього насильства, а також окремі спеціалізовані лінії, що надають підтримку жертвам сексуального насильства, захищають жертв злочинів, протидіють звалтуванням та насильству у побутових взаєминах і знайомствах.

У структурі американської поліції створено спеціальні відділи реагування на випадки домашнього насильства DVRU (Domestic Violence Response Unit), діяльність яких зосереджена на боротьбі з насильством у сім'ї. Ці підрозділи є продуктом нової філософії забезпечення громадської безпеки, яка враховує інтереси місцевих громад. Завданням таких підрозділів є розслідування випадків домашнього насильства, допомога жертвам, розірвання циклу насильства та підтримка місцевих ініціатив із протидії насильству в сім'ї [8].

У питаннях протидії домашньому насильству однією з особливостей адміністративно-правових норм США є наявність різних типів охоронних ордерів: надзвичайного, тимчасового та постійного. Надзвичайний ордер видається без судового розгляду, коли потерпіла особа звертається до поліції. Поліцейські контактують із черговим суддею, який оцінює можливість загрози і приймає рішення. Це дозволяє швидко реагувати на випадки насильства, коли неможливо провести судові засідання, наприклад, уночі або на вихідних.

Тимчасовий охоронний ордер видається під час судового засідання на період від 14 до 21 дня, за умови наявності підстав. Потерпіла особа подає заяву про насильство і вказує особу кривдника, при цьому ордер видається без попереднього інформування кривдника. Судове засідання із залученням сторін призначається протягом 10 днів, протягом яких суддя може видати постійний охоронний ордер на термін до двох років.

Надзвичайні та тимчасові ордери дають змогу запобігти подальшому насильству до остаточного судового рішення. Це ефективний інструмент, який не лише захищає жертву, але й накладає додаткові зобов'язання на кривдника, а саме: заборона наблизитися до потерпілої особи, надання виключного права на спільне житло або забезпечення односторонньої опіки над дітьми.

У разі порушення умов ордеру кривдника може бути притягнуто до кримінальної або цивільно-правової відповідальності, що є важливим засобом протидії домашньому насильству. Окрім ордерів у США існує інститут спеціалізованих судів, які займаються виключно справами про насильство в сім'ї, що забезпечує їх більш оперативний та ефективний розгляд. У країні діє понад 200 таких судів, що значно підвищує ефективність боротьби з домашнім насильством.

Для запобігання насильству також упроваджена стратегія обов'язкового реагування. Медичні установи зобов'язані повідомляти про будь-які випадки виявленого насильства. У деяких штатах існує вимога для громадян інформувати правоохоронні органи про випадки жорстокого поводження з дітьми, що є важливим елементом системи превенції насильства [9].

Варто також розглянути приклад Швейцарії, адже в цій країні утворена чітка система взаємодії правоохоронних органів з державними та приватними установами, які займаються проблемою насильства в сім'ї. Поліція працює за чітко визначеним алгоритмом дій. При отриманні повідомлення про насильство та нанесення тілесних ушкоджень поліцейські першими прибувають на місце події.

Вони опитують потерпілу особу окремо від особи кривдника, оцінюють ступінь пошкодження та, за необхідності, надають допомогу, а також забезпечують контакти з кривдником і, за потреби, доставляють туди жертву. Поліція також інформує потерпілих про юридичні кроки, що дозволяють захистити їхні права, та про можливе притягнення кривдника до відповідальності, забезпечуючи при цьому психологічну і медичну допомогу дітям, які стали свідками чи жертвами насильства [8].

У Франції домашнє насильство є надзвичайно поширеною проблемою – від 200 тисяч до 2 мільйонів жінок щорічно стають жертвами, і приблизно 400 жінок помирають від побоїв, завданих чоловіками. Хоча існують державні установи, такі як служба захисту прав жінок та міжвідомча комісія із захисту жінок від насильства, їхня ефективність ставиться під сумнів. Водночас, позитивний досвід Франції включає співпрацю з «Гарячою мобільною лінією», що дозволяє швидко реагувати на конфлікти, та запровадження електронних GPS-бракетів, які відправляють сигнали поліції, коли кривдник наближається до жертви [10].

Враховуючи вище зазначені результати, можна сформулювати наступні тези щодо вдосконалення взаємодії правоохоронних органів з громадськістю та іншими владними структурами у питаннях протидії домашньому насильству:

1. У першу чергу, слід покращити оперативність реагування на виклики, щоб попередити настання непоправних наслідків. Для цього можна скористатися досвідом США, а саме розширенням та удосконаленням штату спеціального підрозділу Національної поліції України у сфері протидії домашньому насильству, на прикладі американського DVRU, оскільки дані виклики на разі зустрічаються серед найпоширеніших.

- Також упровадження санкцій щодо особи кривдника дозволять запобігти рецидивам даного правопорушення. Мова йде про охоронні ордери у США, які цілком можливо адаптувати під Українське законодавство та надати спеціальному підрозділу поліції повноваження вручати такі ордери особі, за попереднім погодженням суду.

2. Щодо взаємодії правоохоронних органів з владними структурами та громадськістю, то під час війни в Україні вкрай важливо повідомляти суспільство про ризики та загрози, які можуть зашкодити життю та здоров'ю громадян. Корисним нововведенням стало б створення місцевими органами виконавчої влади інформаційного поля, що стосується профілактики та запобігання потенційної небезпеки під час війни. Туди ж входила б статистика, яку надають правоохоронні органи, алгоритм дій при вчиненні домашнього насильства, поради лікарів-психологів та інша корисна інформація, якою мають володіти громадяни, щоб убезпечити себе.

3. Впровадження досвіду Франції також заслуговує на увагу, а конкретно розробка датчиків GPS, які могли б повідомляти діючі наряди поліції про наближення кривдника до жертви, попри накладені заборонні санкції, тощо.

У цілому, система протидії домашньому насильству в Україні на даний момент є доволі розвинутою. Єдиною реальною проблемою є збільшення фактів вчинення домашнього насильства під час війни в Україні.

Через травми, отримані під час воєнних дій, вчинення подібних правопорушень дедалі набирає обертів, тож дуже актуальним буде залучення громадських організацій до реабілітаційних дій по відношенню до осіб, які постраждали внаслідок бойових дій. Така ініціатива обов'язково повинна допомогти у зменшенні фактів учинення вище згаданого правопорушення, та допоможе травмованим особам соціалізуватися.

Особливо варто звернути увагу на поширення таких спільних ініціатив у сфері взаємодії між поліцією та громадськістю, як «Безпечний будинок», «Шкільний офіцер полі-

ції», програма «ПОЛІНа», «Сусідська варта», а також групи порозуміння, до складу яких входять шкільні медіатори.

Узгодження окремих дій щодо профілактики правопорушень та забезпечення громадського порядку може бути передбачене планами роботи, іншими нормативними актами або відбуватиметься безпосередньо перед здійсненням таких заходів. Такий формат співпраці має важливе практичне значення, адже дозволяє уникнути дублювання функцій поліції та представників громадськості, водночас забезпечуючи максимальну присутність на контрольованих територіях [11].

Важливим механізмом залучення громадян до охорони правопорядку та запобігання правопорушенням є система заохочень, регламентована нормативно-правовими актами. Зокрема, згідно із Законом України «Про участь громадян в охороні громадського порядку та державного кордону» [12], активна участь представників громади у правоохоронній діяльності може бути відзначена такими видами заохочень, як подяка, цінні подарунки та грошові винагороди.

Загалом система заохочень для громадян, які вносять свій внесок у правоохоронну діяльність, є важливим інструментом стимулювання їхньої участі. Така система дозволяє мотивувати населення до активної співпраці з правоохоронними органами, розширюючи коло залучених до профілактики правопорушень. Крім того, впровадження нових видів заохочення може сприяти підвищенню ефективності таких ініціатив та залученню ширших верств населення для спільної роботи з поліцією у забезпеченні громадського порядку.

Поліцейські підрозділи повинні залишатися відкритими для різних форм зовнішнього контролю, включаючи громадський. Важливо забезпечити прозорість діяльності правоохоронних органів, надаючи доступ до звітів щодо основних напрямків роботи, а також статистичних даних. Ці матеріали повинні бути у вільному доступі для громадськості. Запити від громадян та громадських організацій мають розглядатися оперативно та в повному обсязі, а у разі відмови в наданні інформації, необхідно надавати чітку мотивовану відповідь із зазначенням причин відмови.

Крім того, громадськість повинна мати доступ до інформації про плани діяльності поліції, пріоритети

роботи, а також результати виконаних заходів. Це сприятиме підвищенню довіри до правоохоронних органів, створенню умов для громадського нагляду та підвищенню рівня підзвітності поліції перед суспільством.

У рамках організаційного напрямку для вдосконалення співпраці між поліцією та населенням у правоохоронній діяльності варто запровадити кілька інших ініціатив. По-перше, на офіційних вебсайтах ГУНП слід запровадити єдину форму для надання детальної інформації про дільничних офіцерів поліції (ДОП). По-друге, потрібно підвищувати усвідомлення поліцейськими своєї ролі у громаді, а з боку громадян формувати позитивне ставлення до правоохоронців як до членів громади, яких потрібно підтримувати, особливо у рамках принципів «поліцейської діяльності, орієнтованої на громаду».

Важливим є розвиток волонтерської допомоги для Національної поліції України, що сприятиме покращенню їхньої діяльності. Однією з пропозицій є розробка методичних рекомендацій та мобільного додатку для поліцейських щодо спілкування з людьми з вадами слуху та мовлення. Інша ініціатива полягає у відновленні інституту позаштатних працівників поліції (громадських помічників), що може значно посилити взаємодію між поліцією та громадянами.

Також важливо продовжувати впровадження стратегій, таких як «нульова толерантність» та проблемно-орієнтоване патрулювання, які забезпечують видиму присутність поліцейських у громадських місцях, підвищуючи відчуття безпеки у населення. Підготовка шкільних офіцерів поліції має включати вивчення таких дисциплін, як «Психологія дитини» та «Особливості взаємодії з дітьми», щоб поліцейські краще розуміли специфіку роботи з молоддю.

Крім того, передбачається закріплення можливості територіальних громад та органів місцевого самоврядування надавати матеріальну підтримку місцевим підрозділам поліції, що допоможе покращити надання поліцейських послуг безпосередньо на місцях. Також важливо стимулювати співпрацю неповнолітніх з поліцією через різноманітні нагороди та відзнаки від місцевих органів влади або громад.

ЛІТЕРАТУРА

1. Opendatabot. Рекордну кількість справ про домашнє насильство зареєстрували у 2024 році – Opendatabot. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/domestic-violence-2023>
2. Причини вчинення домашнього насильства. Гаряча лінія з питань протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей. URL: <https://1547.ukc.gov.ua/dovidkovainformatsiya/protydiya-domashnomu-nasyilstvu/prychynu-vchynennya-domashnogo-nasyilstva/>
3. Черномаз О. Протидія домашньому насильству в Україні у період воєнного стану. Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції. 2024. Т. 1. С. 427.
4. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
5. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі: Постанова Кабінету міністрів України від 22.08.2018 № 658. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF#Text>
6. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 7 грудня 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>
7. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text
8. Гонтаренко В. Міжнародні правові стандарти та зарубіжний досвід протидії кримінальним правопорушенням, пов'язаним з домашнім насильством. *International Science Journal of Jurisprudence & Philosophy*, Vol. 1. No. 3. 2022. P. 7–21. URL: <https://doi.org/10.46299/j.isjpp>
9. Головки Л., Горбова Г., Коломоєць О. Досвід США та Канади у сфері запобігання і протидії домашньому насильству. *Підприємництво, господарство і право*, 2020. С. 112.
10. Лікаренко О. Імплементация зарубіжного досвіду запобігання та протидії домашньому насильству в українську правозастосовну практику: напрями та перспективи. *Науковий вісник Дніпровського державного університету внутрішніх справ*, 2024. № 2. С. 421.
11. Аброськін В. Діяльність Національної поліції України щодо забезпечення публічної безпеки в умовах антитерористичної операції: навч. посіб. Київ: ФОП Лопатіна О.О., 2019. 212 с.
12. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22.06.2000 р. № 1835-III : станом на 15 берез. 2022 р. URL: